

HEMOFİLİYA VƏ ONUN AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASINDA YAYILMA XÜSUSİYYƏTLƏRİ

Kazımova M.M.*, Qədimova E.Ə., Yusifova N.Y., Əlizadə G.Ə., Hüseynov Q. A.

Ə.Əliyev adına Azərbaycan Dövlət Həkimləri Təkmilləşdirmə İnstitutu,
Hematologiya kafedrası, Bakı, Azərbaycan

Məqsəd. Azərbaycanın regionlarında, xüsusən iqtisadi və inzibati rayonlarında hemofiliyanın yayılmasının öyrənilməsi. **Material və metodlar.** Tədqiqatın təqdim olunan hissəsi Azərbaycanın 4 iqtisadi (Naxçıvan, Lənkəran, Şəki-Zaqatala, Quba-Xaçmaz) və 17 inzibati (Balakən, Zaqatala, Qax, Şəki, Oğuz, Qəbələ, Astara, Lənkəran, Lerik, Yardımlı, Masallı, Cəlilabad, Qusar, Xaçmaz, Quba, Şabran, Siyəzən) rayonunun məlumat bazasına əsaslanmışdır. İlk məlumat kimi Respublika Klinik xəstəxanasının hematologiya şöbəsində və onun bazasında yerləşən ADHTİ-nin hematologiya kafedrasının hemofiliya registrinin məlumatları istifadə olunmuşdur. **Nəticələr və müzakirə.** İqtisadi rayonlar üzrə hemofiliyanın bütün əhali arasında yayılma səviyyəsinin nisbətən aşağı göstəricisi Lənkəranda ($7,5 \pm 0,9\text{‰}$; 95% etibarlılıq intervalı $5,7-9,3\text{‰}$), yüksək göstəricisi isə Quba-Xaçmaz bölgəsində ($10,8 \pm 1,4\text{‰}$; 95% etibarlılıq intervalı $8,0-13,6\text{‰}$) qeydə alınmışdır. Azərbaycanın Şəki-Zaqatala, Lənkəran, Quba-Xaçmaz və Naxçıvan iqtisadi rayonlarında əhali arasında hemofiliya xəstəliyinin yayılması (müvafiq olaraq: $7,8 \pm 1,1$; $7,5 \pm 0,9$; $10,8 \pm 1,4$ və $7,7 \pm 1,3\text{‰}$) ölkə üzrə ümumi səviyyədən ($17,2 \pm 0,4\text{‰}$) statistik dürrüst azdır və Belarusiyanın regionları səviyyəsinə ($7,6-10,2\text{‰}$) yaxındır. Bu iqtisadi rayonlar Azərbaycan hemofiliya xəstəliyinin nisbətən az yayıldığı rayonlarına aiddirlər. Amma iqtisadi rayonlardan fərqli olaraq inzibati rayonlar arasında hemofiliya xəstəliyinin yayılmasının səviyyəsi daha geniş intervalda ($1,8-22,2\text{‰}$) dəyişir. Hemofiliyanın ən az müşahidə olunduğu rayonlara Balakən, Qax, Astara, Lənkəran və Qusar aiddir ($\leq 6,3\text{‰}$). **Yekun.** Hemofiliya xəstəliyinin nisbətən az yayıldığı Şəki-Zaqatala ($7,8 \pm 1,1\text{‰}$), Lənkəran ($7,5 \pm 0,9\text{‰}$), Quba-Xaçmaz ($10,8 \pm 1,4\text{‰}$) və Naxçıvan ($7,7 \pm 1,3\text{‰}$) iqtisadi rayonları bir-birindən xəstəliyin yayılma səviyyəsinə görə dürrüst fərqlənirlər ($p < 0,05$). İnzibati rayonlar arasında hemofiliya xəstəliyinin yayılmasına görə fərq daha böyükdür ($1,8\text{‰}$ -dən $22,2\text{‰}$ -ə qədər), xəstəliyin riski Şəki, Yardımlı, Şabran və Siyəzən rayonlarında ($\geq 11,8\text{‰}$) əhəmiyyətli dərəcədə yüksəkdir.

Açar sözlər: hemofiliya, yayılma xüsusiyyətləri, registr, inzibati və iqtisadi rayonlar

Giriş. Hemofiliya xəstəliyinin ayrı-ayrı ölkələrdə, ölkələrin regionlarında fərqli səviyyədə yayılması müşahidə olunur [1-5]. Rusiya Federasiyasında bu xəstəliyin yayılma səviyyəsi ($0,106\text{‰}$) Böyük Britaniyanın müvafiq göstəricilərinə yaxın ($0,096\text{‰}$), Ukrayna və Belarusla müqayisədə ($0,058$ və $0,060\text{‰}$) xeyli yüksəkdir [1-4]. Belarusiyanın Brest, Vitebsk, Qomel, Qrodnensk, Minsk və Moqilyovsk vilayətlərində (müvafiq olaraq: $0,0907$; $0,0822$; $0,0785$; $0,1023$; $0,0855$ və $0,0763\text{‰}$) hemofiliya A və B-nin summa yayılma səviyyəsi də fərqlidir. Xəstəliyin yayılması barədə məlumat müalicə profilkatika işlərinin prioritetinə təsir edir. Ona görə də Azərbaycanın regionlarında, xüsusən iqtisadi və inzibati rayonlarında hemofiliyanın yayılmasının öyrənilməsi aktual məsələdir.

Tədqiqatın məqsədi. Azərbaycanın iqtisadi və inzibati rayonlarında hemofiliya xəstəliyinin yayılma səviyyəsinin xüsusiyyətlərinin öyrənilməsi.

Tədqiqatın materialları və metodları. Tədqiqatın təqdim olunan hissəsi Azərbaycanın 4 iqtisadi (Naxçıvan, Lənkəran, Şəki-Zaqatala, Quba-Xaçmaz) və 17 inzibati (Balakən, Zaqatala, Qax, Şəki, Oğuz, Qəbələ, Astara, Lənkəran, Lerik, Yardımlı, Masallı, Cəlilabad, Qusar, Xaçmaz, Quba, Şabran, Siyəzən)

rayonunun məlumat bazasına əsaslanmışdır. İlk məlumat kimi Respublika Klinik xəstəxanasının hemotologiya şöbəsində və onun bazasında yerləşən Azərbaycan Dövlət Həkimləri Təkmilləşdirmə İnstitutunun hemotologiya kafedrasının hemofiliya registrinin məlumatları istifadə olunmuşdur.

Bu regionlar üzrə 2015-ci ilin sonunda qeydiyyatda olan xəstələr yaşa görə qruplaşdırılmış ($0-4$, $5-13$, $14-18$, $19-44$, $45+$) və hər 100 min ayrı-ayrı yaş qrupunda olan əhaliyə düşən hemofiliya xəstəliyinin sayı müəyyin edilmişdir. Regionlarda əhalinin yaşı barədə məlumat Dövlət Statistika Komitəsinin rəsmi saytından götürülmüşdür.

Məlumatların statistik işlənməsi keyfiyyət əlamətlərinin təhlili metodları ilə Excel proqramının "məlumatların analizi" zərfinin köməyi ilə həyata keçirilmişdir. Hemofiliyanın əhalinin yaşından asılı yayılma səviyyəsinin dinamikası ən kiçik kvadratlar metodu ilə qiymətləndirilmiş, əsas trendin yaxşı approksimasiyasını təmin edən reqressiya tənlikləri seçilmişdir.

Alınmış nəticələr. Azərbaycanın Şəki-Zaqatala, Lənkəran, Quba-Xaçmaz və Naxçıvan iqtisadi rayonlarında hemofiliya xəstəliyinin ayrı-ayrı yaş qruplarında olan əhali arasında yayılması barədə məlumatlar cədv. 1-də əks olunmuşdur.

*e-mail: kazimova77@gmail.com

Azərbaycanın Şəki-Zaqatala, Lənkəran, Quba-Xaçmaz və Naxçıvan iqtisadi rayonlarında hemofiliyanın yayılma səviyyəsi (müvafiq yaşlarda 100 min nəfərə)

İqtisadi və inzibati rayonlar	0-4	5-13	14-18	19-44	45+	Cəm
Balakən	-	9,4±9,4	-	2,5±2,5	3,4±3,4	3,2±1,8
Zaqatala	10,4±10,4	6,4±6,4	22,0±15,0	7,8±3,9	2,6±2,6	7,2±2,4
Qax	-	-	-	4,6±4,6	-	1,8±1,8
Şəki	12,5±8,8	16,5±8,2	-	15,3±4,6	9,0±4,0	12,7±2,7
Oğuz	-	-	-	6,0±6,0	15,9±11,2	7,0±4,0
Qəbələ	-	17,8±9,8	11,2±11,2	12,5±5,6	-	7,9±2,8
Şəki-Zaqatala iqtisadi Rayonu	5,9±3,4	10,3±3,6	6,4±3,7	9,5±2,0	4,9±1,6	7,8±1,1
Astara	-	12,2±8,6	12,3±12,3	4,7±3,3	-	4,8±2,1
Lənkəran	9,8±6,9	6,6±4,6	12,7±9,0	7,6±2,9	1,6±1,6	6,3±1,7
Lerik	12,1±2,1	7,7±7,7	27,0±19,0	8,7±5,0	-	8,7±3,3
Yardımlı	-	-	14,9±14,9	23,1±9,4	22,9±13,2	15,8±5,0
Masallı	9,3±6,5	-	5,8±5,8	7,9±3,0	12,7±4,8	7,9±1,9
Cəlilabad	-	16,3±7,3	9,8±6,8	2,3±1,6	4,0±2,8	6,7±1,8
Lənkəran iqtisadi rayonu	5,6±2,5	7,4±2,3	11,9±3,9	7,3±1,4	5,8±1,6	7,5±0,9
Qusar	-	-	-	5,4±3,8	3,6±3,6	3,2±1,8
Xaçmaz	-	8,1±5,7	7,4±7,4	23,5±5,9	2,0±2,0	11,7±2,6
Quba	6,3±6,3	16,4±8,2	7,4±7,4	12,4±4,4	2,2±2,2	9,2±2,4
Şabran	-	-	-	27,0±11,0	26,0±13,0	17,8±5,6
Siyəzən	-	15,4±15,4	-	50,0±17,7	-	22,2±7,4
Quba- Xaçmaz iqtisadi rayonu	1,9±1,9	9,0±3,4	4,8±3,4	19,3±3,0	4,8±1,8	10,8±1,4
Naxçıvan MR	6,3±3,6	8,0±3,6	8,4±4,8	5,0±1,7	11,9±3,2	7,7±1,3
Azərbaycan Respublikası	8,7±1,0	14,6±1,1	16,9±1,6	21,3±0,8	15,2±0,8	17,2±0,4

İqtisadi rayonlar üzrə hemofiliyanın bütün əhali arasında yayılma səviyyəsinin nisbətən aşağı göstəricisi Lənkəranda ($7,5 \pm 0,9^{0/0000}$; 95% etibarlılıq intervalı $5,7-9,3^{0/0000}$), yüksək göstəricisi isə Quba-Xaçmaz bölgəsində ($10,8 \pm 1,4^{0/0000}$; 95 % etibarlılıq intervalı $8,0-13,6^{0/0000}$) qeydə alınmışdır. Bu göstəricilər arasında fərq statistik dürüstdür ($p < 0,05$). Müqayisə olunan regionların hamısında hemofiliya xəstəliyinin yayılma səviyyəsi ölkənin müvafiq göstəricisindən ($17,2 \pm 0,4^{0/0000}$) statistik dürüst ($p < 0,01$) 1,6 dəfədən çox azdır. Beləliklə, hemofiliyanın nisbətən az yayıldığı regionlar arasında fərq mövcuddur.

İnzibati rayonlar üzrə hemofiliya xəstəliyinin yayılma səviyyəsinin nisbətən aşağı göstəricisi Qax rayonunda ($1,8^{0/0000}$), yüksək göstəricisi isə Siyəzən rayonunda ($22,2 \pm 7,4^{0/0000}$) qeydə alınmışdır ($p < 0,05$). Şəki-Zaqatala, Lənkəran, Quba-Xaçmaz iqtisadi rayonlar üzrə göstəricinin orta səviyyəsi $9,06^{0/0000}$, onun standart xətası 1,32, medianası isə $7,87^{0/0000}$ təşkil edir. Onun 25, 50 və 75-ci sentillərinin həddi müvafiq olaraq 6,3; 7,9 və $11,7^{0/0000}$ olmuşdur (cədv. 2).

Şəki-Zaqatala, Lənkəran, Quba-Xaçmaz iqtisadi rayonlarına daxil olan inzibati rayonlarda hemofiliya xəstəliyinin yayılma səviyyəsinin təsviri statistikasi

Statistik göstəricilər	Göstəricilərin səviyyəsi	Sentillər	Hemofiliyanın səviyyəsi ‰/0000	Sentillər	Hemofiliyanın səviyyəsi ‰/0000
Orta	9,06	0	1,8	56,2	7,9
Standart xəta	1,32	6,2	3,2	62,5	8,7
Mediana	7,87	12,5	3,2	68,7	9,2
Standart kənara çıxma	5,46	18,7	4,8	75,0	11,7
Dispersiya	29,58	25,0	6,3	81,2	12,7
Ekses	0,79	31,2	6,7	87,5	15,8
Asimmetriya	1,03	37,5	7,0	93,7	17,7
Minimum	1,8	43,7	7,2	100,0	22,2
Maksimum	22,2	50,0	7,9		
Say	17				

Hemofiliyanın yayılma səviyyəsinin sentil bölgüsünü əsas götürərək regionun rayonları 4 qrupa bölünə bilər:

- 0-25-ci sentillərə müvafiq rayonlar ($\leq 6,3$ ‰/0000): Balakən, Qax, Astara, Lənkəran, Qusar;
- 25-50-ci sentillərə müvafiq rayonlar ($6,4-79$ ‰/0000): Zaqatala, Oğuz, Qəbələ, Masallı, Cəlilabad;
- 50-75-ci sentillərə müvafiq rayonlar ($8,0-11,7$ ‰/0000): Lerik, Xaçmaz, Quba;
- 75-100-ci sentillərə müvafiq rayonlar ($\geq 11,8$ ‰/0000): Şəki, Yardımlı, Şabran, Siyəzən.

Hemofiliyanın 0-4 yaşlı uşaqlar arasında yayılma səviyyəsi Azərbaycan üzrə $8,7 \pm 1,0$ ‰/0000, Naxçıvan üzrə $6,3 \pm 3,6$ ‰/0000, Şəki-Zaqatala iqtisadi rayonu üzrə $5,9 \pm 3,4$ ‰/0000, Lənkəran üzrə $5,6 \pm 2,5$ ‰/0000, Quba-Xaçmaz üzrə $1,9 \pm 1,9$ ‰/0000 təşkil edərək bir-birindən dürüst fərqlənir ($p < 0,05$). İnzibati rayonlar üzrə xəstəliyin 0-4 yaşlı uşaqlar arasında yayılma səviyyəsini statistik dürüst (göstəricilər kiçik olduğuna görə) qiymətləndirmək olmur.

0-4 yaşlı əhali ilə müqayisədə 5-13 yaşlı əhali arasında hemofiliyanın yayılma səviyyəsi həm

ölkə üzrə, həm də müqayisə olunan iqtisadi rayonlar üzrə yüksəkdir, statistik dürüst artım yalnız ölkə üzrə təsdiq olunur ($8,7 \pm 1,0$ və $14,6 \pm 1,1$ ‰/0000; $p < 0,01$). Hemofiliyanın yayılma səviyyəsinin artımı sonrakı yaş qrupunda yalnız ölkə üzrə və Lənkəran iqtisadi rayonu üzrə qeydə alınmışdır, Şəki-Zaqatala, Quba-Xaçmaz iqtisadi rayonlarında 14-18 yaş qrupunda hemofiliyanın yayılma səviyyəsi 5-13 yaş qrupu ilə müqayisədə azdır. Bütün hallarda artım və azalma statistik dürüst deyildir.

Xəstəliyin yaş qruplarında yayılma səviyyəsinin statistik dürüst səciyyəsi 19-44 yaş intervalında müşahidə olunur və müvafiq olaraq təşkil edir: $9,5 \pm 2,0$ ‰/0000 (95% etibarlılıq intervalı $5,5-13,5$ ‰/0000) Şəki-Zaqatala, $7,3 \pm 1,4$ ‰/0000 (95% etibarlılıq intervalı $5,5-10,1$ ‰/0000) Lənkəran, $19,3 \pm 3,0$ ‰/0000 (95% etibarlılıq intervalı $13,3-25,3$ ‰/0000) Quba-Xaçmaz, $5,0 \pm 1,7$ ‰/0000 (95% etibarlılıq intervalı $1,6-8,4$ ‰/0000) Naxçıvan iqtisadi rayonlarında və $21,3 \pm 0,8$ ‰/0000 (95% etibarlılıq intervalı $19,4-22,9$ ‰/0000) ölkə üzrə bütövlükdə. İqtisadi rayonlar arasında göstəricinin səviyyəsinə görə fərq statistik dürüstdür. Hemofiliyanın 19-44 yaşlı əhali arasında yayılma səviyyəsi Naxçıvanda nisbətən

kiçik, Quba-Xaçmaz iqtisadi rayonunda isə xeyli yüksəkdir. Bu yaş qruunda hemofiliyanın yayılma səviyyəsi inzibati rayonlar üzrə $2,3\%_{0000}$ (Cəlilabad) ilə $27,0\pm 11,0\%_{0000}$ (Şabran) arasında tərəddüd edir və bir-birindən statistik dürüst fərqlənir ($p<0,01$).

Hemofiliyanın 45 və yuxarı yaşlı əhali arasında yayılma səviyyəsi Azərbaycanda $15,2\pm 0,8\%_{0000}$ (95% etibarlılıq intervalı $13,6-16,8\%_{0000}$), Naxçıvanda $11,9\pm 3,2\%_{0000}$ (95% etibarlılıq intervalı $5,5-18,3\%_{0000}$), Quba-Xaçmaz iqtisadi rayonunda $4,8\pm 1,8\%_{0000}$ (95% etibarlılıq intervalı $0,8-8,4\%_{0000}$), Lənkəran iqtisadi rayonunda $5,8\pm 1,6\%_{0000}$ (95% etibarlılıq intervalı $2,6-9,0\%_{0000}$), Şəki-Zaqatala iqtisadi rayonunda $4,9\pm 1,6\%_{0000}$ (95% etibarlılıq intervalı $1,7-8,1\%_{0000}$) təşkil edərək bir-birindən statistik dürüst fərqlənir ($p<0,01$).

19-44 yaş intervlında hemofiliyanın yayılma səviyyəsinə görə iqtisadi rayonların ardıcılığı (Quba-Xaçmaz, Şəki-Zaqatala, Lənkəran və Naxçıvan) 45 və yuxarı yaşlarda müvafiq göstəriciyə görə ardıcılıqdan (Naxçıvan, Lənkəran, Şəki-Zaqatala və Quba –Xaçmaz) kəskin fərqlənir.

Hemofiliya xəstəliyinin yaşdan asılı (x) əhali arasında yayılmasının (y) əsas trendi əyrixətli və aşağıdakı tənliklərlə ifadə olunur ($R^2=1$):

- Quba-Xaçmaz iqtisadi rayonu üzrə:
 $y = -3,2375x^4 + 37,375x^3 - 148,96x^2 + 240,92x - 124,2$;
- Lənkəran iqtisadi rayonu üzrə: $y = 1x^4 - 11,967x^3 + 48,15x^2 - 73,883x + 42,3$;
- Şəki-Zaqatala iqtisadi rayonu üzrə: $y = 0,25x^4 - 4,45x^3 + 25,3x^2 - 53,1x + 37,9$;
- Naxçıvan iqtisadi rayonu üzrə:
 $y = 0,675x^4 - 7,15x^3 + 25,375x^2 - 34,5 + 21,9$.

Alınmış nəticələrin müzakirəsi. Azərbaycanın Şəki-Zaqatala, Lənkəran, Quba-Xaçmaz və Naxçıvan iqtisadi rayonlarında əhali arasında hemofiliya xəstəliyinin yayılması (müvafiq olaraq: $7,8\pm 1,1$; $7,5\pm 0,9$; $10,8\pm 1,4$ və $7,7\pm 1,3\%_{0000}$) ölkə üzrə ümumi səviyyədən ($17,2\pm 0,4\%_{0000}$) statistik dürüst azdır və Belarusiyanın [1] regionları səviyyəsinə ($7,6-$

$10,2\%_{0000}$) yaxındır. Bu iqtisadi rayonlar Azərbaycanda hemofiliya xəstəliyinin nisbətən az yayıldığı rayonlarına aiddirlər. Amma iqtisadi rayonlardan fərqli olaraq inzibati rayonlar arasında hemofiliya xəstəliyinin yayılmasının səviyyəsi daha geniş intervalda ($1,8-22,2\%_{0000}$) dəyişir.

Inzibati rayonlar arasında Şəki, Yardımlı, Şabran və Siyəzən rayonları hemofiliyanın yayılması səviyyəsinə görə ($\geq 11,8\%_{0000}$) seçilir və bu rayonlarda göstəricinin səviyyəsi ümumi respublika səviyyəsinə yaxındır. Hemofiliyanın ən az müşahidə olunduğu rayonlara Balakən, Qax, Astara, Lənkəran və Qusar aiddir ($\leq 6,3\%_{0000}$).

Hemofiliya əhalinin ayrı-ayrı yaş qruplarında fərqli səviyyədə qeydə alınır. Xəstəliyin yaş dinamikasının ümumi trendi aydın nəzərə çarpmır, onu ifadə edən polinomial reqressiya tənlikləri regionlar üzrə fərqli səciyyələrə malikdir.

Yekun

Hemofiliya xəstəliyinin nisbətən az yayıldığı Şəki-Zaqatala ($7,8\pm 1,1\%_{0000}$), Lənkəran ($7,5\pm 0,9\%_{0000}$), Quba-Xaçmaz ($10,8\pm 1,4\%_{0000}$) və Naxçıvan ($7,7\pm 1,3\%_{0000}$) iqtisadi rayonları bir-birindən xəstəliyin yayılma səviyyəsinə görə dürüst fərqlənirlər ($p<0,05$).

Inzibati rayonlar arasında hemofiliya xəstəliyinin yayılmasına görə fərq daha böyükdür ($1,8\%_{0000}$ -dən $22,2\%_{0000}$ -ə qədər), xəstəliyin riski Şəki, Yardımlı, Şabran və Siyəzən rayonlarında ($\geq 11,8\%_{0000}$) əhəmiyyətli dərəcədə yüksəkdir.

Inzibati və iqtisadi rayonlar çərçivəsində hemofiliya xəstəliyinin yayılma səviyyəsinin əhalinin yaş qruplarında fərqi statistik dürüstdür, yaş dinamikası əyri xətlidir və yaxşı aproksimasiyanı təmin edən ($R^2=1,0$) tənliklərlə ifadə olunur.

Maraqların toqquşması. Müəlliflər maraqlar toqquşmasının olmadığını bildirmişlər.

Maliyyə fəaliyyətinin şəffaflığı. Təqdim olunmuş material və metodlarda müəlliflərin heç bir maddi marağı yoxdur.

ЛИТЕРАТУРА – REFERENCES – ƏDƏBİYYAT

1. Кудрявцева Л.М., Плющ О.П., Копылов К.Г. и др. Характеристики алгоритмов гемостатической терапии гемофилии // Проблема гематологии и переливание крови. 2006, №2, с. 41-46
2. Дашкевич Э.В., Ольковик Ю.В., Рудб М.С. и др. Анализ распространенности гемофилии в республике Беларусь // Медицинские новости, 2014, №9, с. 29-30
3. Стентон Г. Медико-биологическая статистика. Москва. Практика. 1999. 459 с.
4. Sackson S.C., Yang M., Minuk Z. et al. Prophylaxis in order Canadian adults with hemophilia A: lessons and more questions// BMC Hematology, 2015, 15:4
5. Zozulya N.J., Phyushch O.P., Kopylov K.G., Severova T.V. Russian register of patients with inhibitor hemophilia // XXVIII International Congress of the World Federation of Hemophilia 2006, 12, 2:07 p. 21
6. Hemofiliyanın müalicəsinə dair Ümumdünya Hemofiliya Federasiyasının təlimatları, 3-cü nəşr, Bakı, 2023, <http://dx.doi.org/10111/hae14046>

РЕЗЮМЕ

ОСОБЕННОСТИ РАСПРОСТРАНЕНИЯ ГЕМОФИЛИИ В АЗЕРБАЙДЖАНСКОЙ РЕСПУБЛИКЕ

Казимова М.М., Кадымова Э.А., Юсифова Н.Я., Ализаде Г.А., Гусейнов Г.А.

*Азербайджанский Государственный Институт Усовершенствования
Врачей им. А.Алиева, кафедра гематологии, Баку, Азербайджан*

Цель исследования. Изучение особенностей уровня распространенности гемофилии в экономических и административных районах Азербайджанской Республики. **Материалы и методы.** В работе использованы данные гемофилического регистра по экономическим районам: Ленкорань, Нахичевань, Шеки-Закатала и Губа-Хачмаз и по их административным районам. Определена частота распространенности гемофилии (на 100 тыс.) среди населения в зависимости от возраста (0-4, 5-13, 14-18, 19-44, 45 лет и старше). Возрастная динамика описана полиномиальным уравнением. **Результаты.** Уровень распространенности гемофилии колеблется в интервале от $7,5 \pm 0,9\text{‰}_{0000}$ до $10,8 \pm 1,4\text{‰}_{0000}$ ($p < 0,05$) в экономических, от $1,8 \pm 1,8\text{‰}_{0000}$ до $22,2 \pm 7,4\text{‰}_{0000}$ ($p < 0,05$) в административных районах. В зависимости от возраста населения, уровень распространенности гемофилии колеблется в интервале от «0» до $27,0 \pm 11,0\text{‰}_{0000}$. **Выводы.** В экономических районах Нахичевань, Ленкорань, Шеки-Закатала и Губа-Хачмаз, по сравнению со страной в целом, гемофилия распространена меньше ($\leq 10,8 \pm 1,1$ и $17,2 \pm 0,4\text{‰}_{0000}$). В Шекинском, Ярдымлинском, Шабранском и Сиязанском районах уровень распространенности гемофилии ($\geq 11,8\text{‰}_{0000}$) сравнительно высок. Возрастной тренд уровня распространенности гемофилии отмечается в экономических районах, не имеет единого направления, описывается уравнениями регрессии с хорошей аппроксимацией.

Ключевые слова: гемофилия, уровень распространенности, регистр, экономические и административные районы

SUMMARY

FEATURES OF HEMOPHILIA DISTRIBUTION IN THE REPUBLIC OF AZERBAIJAN

Kazimova M.M., Gadimova E.A., Yusifova N.Y., Alizade G.A., Huseynov G.A.

*Azerbaijan State Advanced Training Institute for Doctors named after A.Aliyev,
Department of Hematology, Baku, Azerbaijan*

Objective of the study. To investigate the specific features of the prevalence level of hemophilia in the economic and administrative regions of the Republic of Azerbaijan. **Materials and methods.** The study used data from the hemophilia registry for the following economic regions: Lankaran, Nakhchivan, Sheki-Zagatala, and Guba-Khachmaz, as well as their administrative districts. The prevalence rate of hemophilia (per 100,000 population) was determined by age groups (0–4, 5–13, 14–18, 19–44, ≥ 45 years). The age-related dynamics were described using a polynomial equation. **Results.** The prevalence level of hemophilia ranges from $7.5 \pm 0.90/100,000$ to $10.8 \pm 1.40/100,000$ ($p < 0.05$) in economic regions, and from $1.8 \pm 1.80/100,000$ to $22.2 \pm 7.40/100,000$ ($p < 0.05$) in administrative districts. Depending on the age group, the prevalence of hemophilia varies from “0” to $27.0 \pm 11.00/100,000$. **Conclusions.** In the Nakhchivan, Lankaran, Sheki-Zagatala, and Guba-Khachmaz economic regions, hemophilia is less prevalent ($\leq 10.8 \pm 1.1$ vs. $17.2 \pm 0.4/100,000$) compared to the country as a whole. In the Sheki, Yardimli, Shabran, and Siyazan districts, the prevalence of hemophilia is relatively high ($\geq 11.8/100,000$). The age-related trend of hemophilia prevalence observed in the economic regions does not follow a single direction and is described by regression equations with good approximation.

Keywords: hemophilia, prevalence characteristics, registry, economic and administrative regions

Redaksiyaya daxil olub: 12.02.2025

Çapa tövsiyə olunub: 10.03.2025

Rəyçi: professor H.İ.İbrahimli